

Borgarráð

Endurnýjun samstarfssamnings Reykjavíkurborgar og HÍ um jafnréttisrannsóknir

Lagt er til að borgarráð samþykki hjálögð drög að endurnýjuðum samstarfssamningi við Háskóla Íslands um jafnréttisrannsóknir til fjögurra ára, með gildistíma 1. janúar 2024 til 31. desember 2027. Árlegur kostnaður skv. samningnum er 4.500.000 kr., samtals 18.000.000 kr. á samningstímanum, sem færir af kostnaðarstað 09510, ýmsar samningsbundnar greiðslur.

Greinargerð:

Reykjavíkurborg og Háskóli Íslands hafa átt með sér samstarf allt frá árinu 2000. Markmið samstarfsins er að stuðla að auknum jafnréttisrannsóknum og miðlun fræðilegrar þekkingar með áframhaldandi rannsóknum og fræðslu á sviði kvenna- og kynjafræða

Dagur B. Eggertsson
borgarstjóri

Hjálagt:

Samningur Reykjavíkurborgar og HÍ um jafnréttisrannsóknir, drög.

Umsögn Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu Reykjavíkurborgar, dags. 5. janúar 2024

Greinargerð um starfsemi RIKK – Rannsóknastofnunar í jafnréttisfræðum, dags. 12. desember 2023

Samstarfssamningur Háskóla Íslands og Reykjavíkurborgar

Háskóli Íslands og Reykjavíkurborg gera með sér eftirfarandi samning um samstarf um jafnréttisrannsóknir við Háskóla Íslands:

Inntak

Háskóli Íslands og Reykjavíkurborg skuldbinda sig til samstarfs um jafnréttisrannsóknir samkvæmt samningi þessum. Reykjavíkurborg greiðir árlega framlag til Háskóla Íslands sem rennur til samstarfsverkefna á svið jafnréttismála.

Markmið

1. Markmið samstarfsins er að stuðla að auknum jafnréttisrannsóknum og miðlun fræðilegrar þekkingar með áframhaldandi rannsóknum og fræðslu á sviði kvenna- og kynjafræða. Markmiðinu skal ná með rannsóknum, með umsóknum og þátttöku í innlendum, norrænum og evrópskum rannsóknaráætlunum, með því að hvetja til jafnréttisrannsókna meðal vísindamanna og framhaldsnema við Háskóla Íslands og innan íslensks fræðasamfélags og með því að efna til margs konar funda og fræðslu á sviði jafnréttis.

Framlög samstarfsaðila

2. Árleg framlög Reykjavíkurborgar til verkefna samkvæmt samningi þessum verða kr. 4.500.000.-, fjóramilljónirfimmhundruðþúsundkrónur. Háskóli Íslands skuldbindur sig til að greiða mótframlög vegna samnings þessa sem nemur hálfum launum forstöðumanns Rannsóknarstofu í jafnréttisfræðum (RIKK) sem sinnir þessu samstarfi af hálfu Háskóla Íslands.

Verkefni fyrir Reykjavíkurborg

3. Verkefni í samstarfi við Reykjavíkurborg eru ákvörðuð af samstarfsnefnd Reykjavíkurborgar og Háskóla Íslands samkvæmt lið 4. Verkefnin skal ákvarða á reglulegum samráðsfundum sem haldnir verða a.m.k. á þriggja mánaða fresti.

Framkvæmd samnings og samstarfsnefnd samningsaðila

4. Fyrir hönd Háskóla Íslands er Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum (RIKK) ábyrg fyrir framkvæmd samningsins, en mannréttindaskrifstofa fyrir hönd Reykjavíkurborgar. Háskóli Íslands og borgarráð Reykjavíkur skipa tvo fulltrúa hver í samstarfsnefnd. Mannréttindastjóri Reykjavíkurborgar og forstöðumaður RIKK undirbúa og boða fundi samstarfsnefndarinnar. Bæði mannréttindastjóri Reykjavíkurborgar og forstöðumaðurinn hafa málfrelsi og tillögurétt á fundum nefndarinnar en ekki atkvæðisrétt. Samstarfsnefndin mun m.a. fjalla um samstarfsverkefni skv. lið 3 og leiðir til að stuðla að frekara samstarfi Háskóla Íslands og Reykjavíkurborgar á þessu sviði.

Gildistími samningsins og fyrirvari

5. Samningur þessi gildir frá 1. janúar 2024 til 31. desember árið 2027, en fellur þá úr gildi án uppsagnar, nema hann hafi verið endurnýjaður áður.

Samningur þessi er gerður með fyrirvara um fjárhagsáætlun Reykjavíkurborgar árin 2024-2027.

Reykjavík, [DAGS.]

F.h. Háskóla Íslands

F.h. Reykjavíkurborgar

Jón Atli Benediktsson
rektor Háskóla Íslands

Dagur B. Eggertsson
borgarstjóri

Vottar að rétttri undirskrift, dagsetningu:

_____
Nafn kt.

_____
Nafn kt.

UMSÖGN

Viðtakandi: Borgarráð

Sendandi: Mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa

Inngangur

Í tölvupósti dags. 5. desember 2023 óskar forstöðumaður RIKK - rannsóknastofnunar í jafnréttisfræðum eftir því að Reykjavíkurborg endurnýi samstarfssamning um jafnréttisrannsóknir sem var í gildi á milli RIKK og Reykjavíkurborgar.

Samstarf RIKK fyrir hönd Háskóla Íslands og Reykjavíkurborgar

Allt frá árinu 2000 hefur verið í gildi samstarfssamningur milli Reykjavíkurborgar og Háskóla Íslands er lýtur að jafnréttisrannsóknum.

Gildistími síðasta samnings var frá 1. desember 2021 til 1. desember 2023.

Samkvæmt þeim samningi lagði Reykjavíkurborg til 4.000.000 millj. fyrir hvert ár en Háskóli Íslands skuldbatt sig til að greiða mótframlag sem nam hálfum launum forstöðumanns RIKK.

Markmið RIKK

Aðalmarkmið RIKK – Rannsóknastofnunar í jafnréttisfræðum er að efla og samhæfa jafnréttisrannsóknir og rannsóknir í kvenna, kynja- og jafnréttisfræðum jafnframt því að vinna að og kynna niðurstöður rannsókna.

Fyrirkomulag samstarfs

Til að fylgja eftir samningnum starfar samráðsnefnd Reykjavíkurborgar og RIKK.

Í samráðsnefndinni eiga sæti fyrir hönd borgarinnar Dóra Björt Guðjónsdóttir og Halldóra Dýrleifar Gunnarsdóttir. Fyrir hönd Háskóla Íslands Hólmfríður Garðarsdóttir, prófessor og Irma Erlingsdóttir, prófessor.

Fyrir hönd borgarinnar er mannréttinda- og lýðræðisskrifstofa ábyrg fyrir samningnum.

Gagnsemi samnings

Reykjavíkurborg hefur í stað framlagsins getað óskað eftir því við RIKK að ákveðin verkefni sem tengjast jafnréttismálum séu unnin. Athygli sviðsstjóra borgarinnar og formanna nefnda og ráða hefur verið vakin á þessum möguleika þegar samningur hefur verið endurnýjaður. Einnig hefur verið vakin athygli á þessum samningi og þeim möguleikum sem hann felur í sér á workplace Reykjavíkurborgar.

RIKK er t.d. að skoða heilsu og líðan hinsegin fólks að ósk borgarinnar. Verkefnið er hluti af aðgerðaráætlun sem fylgir lýðheilsustefnu Reykjavíkurborgar. Einnig er í undirbúningi þátttaka í Evrópskri rannsókn á stöðu heimilislausra kvenna.

Mat Mannréttinda- og Lýðræðisskrifstofu Reykjavíkurborgar á framlengingu samningsins

Eins og áður segir hefur Reykjavíkurborg getað falið RIKK, með vísan í samninginn, að vinna fyrir sig ákveðin afmörkuð verkefni án þess að greiða sérstaklega fyrir það. Samstarfið hefur verið gjöfult á báða bóga. Reykjavíkurborg nýtist þekking háskólasamfélagsins í hlutverkum sínum sem þjónustuveitandi, miðstöð stjórnsýslu og atvinnurekandi og háskólasamfélagið öðlast þekkingu á praktískum hliðum þjónustu og hafa viðfangsefni sem þeim hefur verið falið oft undið upp á sig og leitt til rannsókna sem aftur nýtast borginni.

Tilvera RIKK í samfélaginu er einnig mikilvæg og hefur stofnunin t.d. tekið öflugan þátt í að efla umræðu og rannsóknir er tengjast #MeToo-hreyfingunni, hinsegin samfélaginu og jafnréttismálum í tengslum við loftlagsvá svo dæmi séu tekin. Efling jafnréttisumræðu í víðum skilningi kemur öllu samfélaginu til góða og samvinna borgarinnar og háskólans á því sviði gagnast borginni þar sem hægt er að byggja og þróa þjónustu hennar byggt á úttektum hlutlauss aðila og rannsóknum.

Það er mat mannréttinda- og lýðræðisskrifstofu að framlengja eigi samninginn til fjögurra ára og tengja upphæðina sem ákveðin er vísitölu.

Anna Kristinsdóttir
Mannréttindastjóri

Reykjavík, 12. desember 2023

Greinargerð um starfsemi RIKK – Rannsóknastofnunar í jafnréttisfræðum

1. Um RIKK – Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum
2. Saga RIKK
3. Samstarf við Reykjavíkurborg
4. Starfsmannamál
5. Yfirlit yfir helstu verkefni stofnunarinnar 2022-2023
6. Dæmi um verkefni framundan
7. Stjórn

1. RIKK – Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum. Vettvangur þverfaglegra jafnréttisrannsókna við Háskóla Íslands

RIKK er þverfagleg rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum við Háskóla Íslands – sem fléttar saman hefðbundnar rannsóknir í kvenna- og kynjafræðum og rannsóknir á jafnrétti í víðari skilningi með áherslu á jafnræði, mismun og samtönnun. Fréttir og annað ítarefni um stofnunina er aðgegnilegt á heimasíðu hennar: rikk.hi.is

RIKK hefur starfað síðan 1991 og er leiðandi afl í jafnréttisrannsóknum á Íslandi. Aðalmarkmið stofnunarinnar er að efla og samhæfa rannsóknir á sviði kynja-, jafnréttis- og margbreytileikafræða. Í daglegu starfi miðlar RIKK þekkingu um rannsóknir á fræðasviðinu, styður fræðimenn við rannsóknir sínar og skipuleggur og býr til grundvöll fyrir rannsóknastarf. Stofnunin tekur þátt í alþjóðlegum, evrópskum og norrænum rannsóknaverkefnum og tengslanetum með fjölbreyttum áherslum. RIKK miðlar niðurstöðum eigin rannsókna sem og annarra, m.a. með bókaútgáfu, og hefur frá upphafi staðið fyrir reglulegum rabbfundum og fyrirlestrum. Stofnunin hefur jafnframt skipulagt og staðið fyrir fjölda alþjóðlegra ráðstefna. Síðustu ár hefur upptökum af viðburðum RIKK verið miðlað í gegnum Youtube og heimasíðu stofnunarinnar. Finna má lista af upptökum á [Youtube-rás Hugvísindasviðs](#).

RIKK hefur frá upphafi verið öflug miðstöð nýsköpunar. Stofnunin hafði á sínum tíma forgöngu um að námsbraut í kynjafræðum var komið á laggirnar og hvatti til stofnunar jafnréttisnefndar Háskólans. Þá átti hún mikinn þátt í þróun og uppbyggingu Alþjóðlegs jafnréttisskóla við Háskóla Íslands (GEST) og EDDU – rannsóknaseturs sem eru framsækin verkefni á sviði jafnréttismála. EDDA og GEST starfa sem sjálfstæðar einingar, með aðskilið regluverk og stjórnir, en í nánu samstarfi við RIKK. EDDA er þverfaglegt rannsóknasetur í gagnrýnum samtímarannsóknum, með sérstaka áherslu á jafnrétti og margbreytileika. Setrið hóf starfsemi sína árið 2009. Rannsóknir setursins eru m.a. á sviði stjórn mála, þverþjóðlegra fræða, samfélags, menningar- og öryggismála, sjálfbærni og þróunar. Sjá nánari upplýsingar á [heimasíðu EDDU](#). Jafnréttisskólinn (GEST) tók til starfa í janúar 2009. Í byrjun janúar 2020 fluttist Jafnréttisskólinn undir GRÓ, nýja stofnun um þróunarsamvinnu sem er rekin undir merkjum UNESCO. Sjá nánari upplýsingar á [heimasíðu GEST](#). Stofnanirnar tvær og skólinn styðja hvert við annað til að ná sameiginlegu markmiði sem er að efla jafnréttisrannsóknir og jafnréttisnám.

2. Saga RIKK

Stofnunin á rætur að rekja til 8. áratugarins þegar fræðikonur víða um heim hófu markvissar rannsóknir í kvennafræðum. Íslenskar fræðikonur tóku þátt í því starfi og þegar upp úr 1980 var farið að bjóða upp á námskeið í kvennabókmenntum og kvennasögu við Háskóla Íslands. Sumarið 1985 var fyrsta ráðstefnan um íslenskar kvennarannsóknir haldin og hafa þær síðan verið haldnar að jafnaði á fimm ára fresti. Að fyrstu ráðstefnunni stóð hópur kvenna sem hafði um árabíl sinnt rannsóknum á þessu sviði. Í kjölfar hennar var stofnaður Áhugahópur um íslenskar kvennarannsóknir en í honum voru konur innan og utan háskólasamfélagsins. Áhugahópurinn stóð fyrir reglulegum fyrirlestrum um kvennarannsóknir, beitti sér fyrir stofnun rannsóknastofu á fræðasviðinu og að komið yrði á fót skipulegu námi í kvennafræðum við Háskóla Íslands. Það starf skilaði þeim árangri að Rannsóknastofu í kvennafræðum var komið á fót árið 1991. Nám í kvennafræðum (nú kynjafræðum) við Háskóla Íslands hófst síðan árið 1996. Árið 2000 var nafni stofnunarinnar breytt úr Rannsóknastofa í kvennafræðum í Rannsóknastofa í kvenna- og kynjafræðum og gekk jafnframt undir skammstöfuninni RIKK sem varð svo hluti af nafni stofnunarinnar í ársbyrjun 2014 þegar því var breytt í RIKK – Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum.

3. Samstarf við Reykjavíkurborg

Í júní árið 2000 urðu þáttaskil í starfi RIKK þegar þau Páll Skúlason, rektor Háskóla Íslands, og Ingibjörg Sólrún Gísladóttir, borgarstjóri, undirrituðu samstarfssamning Háskólans og Reykjavíkurborgar. Markmið hans var að efla rannsóknir á sviði kvenna- og kynjafræða innan Háskólans. Samningurinn gerði stofnuninni kleift að ráða forstöðumann í fullt starf, en Reykjavíkurborg skuldbatt sig til að greiða helming kostnaðar við stöðuna til þriggja ára á móti Háskólanum. Samstarfssamningur Reykjavíkurborgar og Háskóla Íslands var síðan

endurnýjaður til fjögurra ára 3. október 2003. Í nóvember 2007 undirrituðu Kristín Ingólfssdóttir, rektor Háskóla Íslands, og Dagur B. Eggertsson, borgarstjóri, samning um áframhaldandi samstarf til fjögurra ára. Samningurinn var framlengdur og undirritaður af Jóni Gnarr, borgarstjóra, í nóvember árið 2011. Samningurinn var framlengdur á ný árin 2014, 2017, 2019 og síðast í lok árs 2021 og í þau skipti undirritaður af Degi B. Eggertssyni. Sú starfsemi sem fer fram á vegum RIKK og í beinum tengslum við stofnunina ber því glöggt vitni að þessi samningur hefur haft mikil áhrif og stutt við nýsköpun bæði hvað varðar uppbyggingu náms og rannsókna við Háskóla Íslands.

Samráðsnefnd RIKK og Reykjavíkurborgar heldur reglulega samráðsfundi. Fundirnir eru verkefnaþingir og snúist um samstarf af ýmsu tagi. Í núverandi samráðsnefnd sitja fyrir hönd Háskóla Íslands: Hólmfríður Garðarsdóttir, prófessor í Mála- og menningardeild og formaður stjórnar RIKK, og Irma Erlingsdóttir, prófessor og forstöðumaður RIKK. Anna Kristinsdóttir, mannréttindastjóri, Halldóra Gunnarsdóttir, sérfræðingur í jafnréttismálum, og Dóra Björt Guðjónsdóttir eru fulltrúar Reykjavíkurborgar í samráðsnefndinni.

4. Starfsmannamál

Irma Erlingsdóttir hefur verið forstöðumaður RIKK frá árinu 2000. Fyrst í fullu starfi en eðli starfs hennar breyttist þegar hún varð akademískur starfsmaður við HÍ árið 2009 og þegar verkefni EDDA og GEST voru stofnsett sem sjálfstæðar einingar sem reknar eru í nánu samstarfi við RIKK. Irma veitir þessum þremur verkefnum forstöðu og ber RIKK aðeins kostnað við hluta af hennar starfi. Hildur Fjóra Antonsdóttir var verkefnisstjóri RIKK í hálfu starfi frá árinu 2010 þar til 1. september 2014 en þá hóf hún doktorsnám við Lundarháskóla í Svíþjóð. Vorið 2014 var auglýst 50% staða verkefnisstjóra RIKK og var Kristín I. Pálsdóttir þá ráðin í starfið. Hún lét af stöfum fimm árum síðar og hefur Elín Björk Jóhannsdóttir gegnt stöðu verkefnisstjóra RIKK frá júní 2019.

5. Yfirlit yfir helstu verkefni stofnunarinnar 2022-2023

Fyrirlestradagskrá RIKK 2022

Hinsegin Ísland í alþjóðlegu samhengi var yfirskrift hádegisfyrirlestraraða RIKK árið 2022. Hinsegin fræði leitast við að varpa gagnrýnu ljósi á fjölbreytt valdatengsl og afbyggja — afhjúpa og skjöna — hið gagnkynhneigða forræði. Athyglinni var beint að þeim áhrifum sem hefðbundnar hugmyndir um kyn eða kynverund hafa á fólk, samfélög og menningu. Í fyrirlestraröðunum sem fóru fram á vor- og haustmíssi voru kynntar fjölbreyttar og þverfaglegar rannsóknir þar sem varpað var ljósi á „hinsegin Ísland“ í þátíð og nútíð og gagnvirkt samband þess við önnur samfélög og menningarsvæði. Alls voru haldnir tólf fyrirlestrar í röðunum. Samhliða þeim hófst vinna við gerð greinasafns sem byggir á röðunum

eins og lesa má nánar um hér að neðan. Nánari upplýsingar um fyrirlestraraðirnar má finna á [heimasíðu RIKK](#).

Fyrirlestradagskrá RIKK 2023

Hádegisfyrirlestraraðir RIKK árið 2023 voru tileinkaðar afnýlenduæðingu. Áhersla var lögð á fjölbreyttar og þverfaglegar rannsóknir, sérstaklega þær sem leitast við að skoða undirliggjandi hugmyndafræði nýlendu- og heimsvaldastefnu í gagnrýnu ljósi kvenna- og kynjafræða, femínisma og jafnréttisfræða í viðum skilningi. Afnýlenduæðing er pólitískt ferli sem hefur ekki aðeins haft mótandi áhrif á kynjajafnréttishreyfingar, lagaákvæði og stefnumótun heldur hefur hún einnig sett svip sinn á hugmyndir og kenningar um kynjajafnrétti innan femínískra, hinsegin- og karlmennskufræða. Sjónarhorn afnýlenduæðingar og eftirlendufræða sýna hvernig langvarandi áhrif nýlenduæðingar stuðla að áframhaldandi þöggun og afbökun, viðhalda samfélagslegum ójöfnuði, veikja lýðræði og draga úr jafnrétti. Á vormisseri 2023 voru haldnir átta fyrirlestrar um efnið og sjö á haustmisseri. Kallað var eftir ágripum fyrir raðirnar og um leið fyrirhugað greinasafn um efnið. Nánari upplýsingar um fyrirlestraraðirnar má finna á [heimasíðu RIKK](#).

FASA og MARISSA

RIKK var samstarfsaðili í tveimur evrópskum verkefnum um tengsl áfengis- og vímuefnavanda og ofbeldis í nánnum samböndum en verkefnunum lauk báðum árið 2022. Bæði verkefnin voru styrkt af Evrópusambandinu. Lokaráðstefna FASA-verkefnisins var haldin á Íslandi á vegum RIKK í mars 2022. Nánari upplýsingar um verkefnin má finna á heimasíðum þeirra: [FASA](#) og [MARISSA](#).

ProGender

RIKK var einnig samstarfsaðili í ProGender-verkefninu um kynbundin áhrif COVID-19 kreppunnar. Lokaráðstefna verkefnisins fór fram 16. júní og bar yfirskriftina *Gender Perspectives of the Pandemic: Women in Research and Governance*. Nánari upplýsingar um verkefnið má finna á [heimasíðu þess](#).

Alþjóðleg ráðstefna: Recognising Sexual Violence

Á ráðstefnunni *Recognising Sexual Violence: Developing Pathways to Survivor-Centred Justice* var fjallað um hvernig taka megja þolendamiðað réttlæti alvarlega en það krefst þess að ólík réttlætiskerfi séu endurhugsuð og pólitískar, félagslegar og lagalegar leiðir að réttlæti verði þróaðar í þeim tilgangi að mæta betur réttlætishagsmunum þolenda. Fjallað var um hvernig hægt er að leiðrétta þann réttlætishalla sem þolendur kynferðisofbeldis búa við – þá bæði gagnvart ríkinu og þeim sem ofbeldinu beita. Ráðstefnan samanstóð af sex málstofum þar sem leitast var við að svara þessum spurningum út frá ólíkum nálgunum, þ.m.t. refsirétti, skaðabótarétti, fagráðum um kynferðisofbeldi, uppbyggilegri réttvísi, umbreytandi réttlæti,

og samfélagslegum ábyrgðarferlum. Ráðstefnan fór fram í Hátíðarsal í Aðalbyggingu Háskóla Íslands þann 28. september 2022. Ráðstefnan var skipulögð af RIKK – Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum við Háskóla Íslands í samstarfi við Lundarháskóla og Oslóarháskóla. Jafnréttissjóður Íslands, Norræna ráðherranefndin og forsætisráðuneytið styrktu ráðstefnuna. Dagskrá ráðstefnunnar og upptökur má finna á [heimasíðu RIKK](#).

IDEAS-hlaðvarp

Nýju hlaðvarpi var hleypt af stokkunum í samstarfsverkefninu IDEAS (Inclusive Digital Educational Anti-Discrimination Alternatives) sem styrkt er af Evrópusambandinu. Hlaðvarpið er afraksturs tveggja ára samstarfs RIKK við jafnréttisskólann (GRÓ-GEST) og sex aðra evrópska samstarfsaðila, frá Serbíu, Tékklandi, Króatíu og Grikklandi. Hlaðvarpið samanstendur af 35 femínískum þáttum sem falla undir sjö þemu. Nánari upplýsingar um hlaðvarpið má finna á [heimasíðu RIKK](#).

Á rauðum sokkum í hálfu öld

Málþing um Rauðsokkahreyfinguna og arfleifð hennar var haldið þann 7. september 2023. Málþingið var samstarfsverkefni RIKK og Kvennasögusafns á Landsbókasafni. Á málþinginu var fræðafólk hvatt til að nýta nýjan skjala- og upplýsingavef um hreyfinguna sem hýstur er hjá Kvennasögusafninu til að varpa nýju ljósi á baráttu hreyfingarinnar. Meðal umfjöllunarefna á málþinginu voru áhrif Rauðsokkahreyfingarinnar á íslenskt jafnréttissamfélag, jafnréttisbaráttu kynjanna, menningarlegt landslag og framsetning sögulegs efnis sem snýr að jafnréttisbaráttunni. Flutt voru sex fræðileg erindi um hreyfinguna og málþinginu lauk síðan með pallborði með sex Rauðsokkum. Nánari upplýsingar um málþingið má finna á [heimasíðu RIKK](#).

Treading the Path to Human Rights. Gender, Substance Use and Welfare States

Þverfagleg ráðstefna um mannréttindamiðaða nálgun í mótun fíknistefnu í velferðarríkjum var haldin dagana 17.–18. október 2023. Á ráðstefnunni var sjónum beint að stöðu og framtíð í fíknistefnu og vímuefnanotkun í velferðarríkjum. Erlendir og innlendir sérfræðingar ræddu stefnumótun í málaflokknum að því er varðar mannréttindi, skaðaminnkun og bæði kynjaða og félagslega áhrifaþætti vímuefnanotkunar. Sérstök áhersla var á fíknistefnu í velferðarríkjum og þá ekki síst norrænum. Fjallað var um mismunun á grundvelli kynþáttar, stéttar, kynferðis, kynhneigðar ásamt kynjamisrétti, í samræmi við áskoranir alþjóðastofnana og fólks sem notar vímuefni. Einnig var áhersla lögð á nauðsyn þess að samþætta kynja- og jafnréttissjónarmið í stefnumótun, með hliðsjón af þörfum bæði kvenna og hinsegin fólks og því með hvaða hætti þær eru frábrugðnar þörfum gagnkynhneigðra síð karla. Ráðstefnan var skipulögð af Rótinni og RIKK – Rannsóknastofnun í jafnréttisfræðum við Háskóla Íslands. Nánari upplýsingar um ráðstefnuna má finna á [heimasíðu RIKK](#).

Fléttur VI. Loftslagsvá og jafnrétti

Sjötta ritið í ritröð RIKK, *Fléttur VI. Loftslagsvá og jafnrétti*, kom út í lok árs 2023 í ritstjórn Elínar Bjarkar Jóhannsdóttur, Auðar Aðalsteinsdóttur og Hafðísar Hönnu Ægisdóttur. Í bókinni er fjallað um loftslagsvá út frá kynja- og jafnréttissjónarmiðum. Rýnt er í margþætt tengsl loftslagsbreytinga, kynjajafnréttis og samfélagslegs réttlætis með það að markmiði að stuðla að víðtækari skilningi á þessu stærsta viðfangsefni samtímans. Efnið er kannað bæði frá íslensku sjónarhorni og alþjóðlegu. Fjallað er um femínískra vistrýni og henni beitt í bókmenntagreiningu, dregnar eru fram raddir og sögur kvenna á ólíkum tímum og sjónum beint að fyrirbærinu loftslagskvíða. Enn fremur er femínískum greiningartækjum beitt til að greina tengsl loftslagsbreytinga við feðraveldi, nýlendustefnu, kapítalisma, stéttaskiptingu og kynþáttahyggju með sérstakri áherslu á samtvinnun.

6. Dæmi um verkefni framundan

Fléttur VII. Hinsegin Ísland í alþjóðlegu samhengi

Undirbúningur á næsta hefti í ritröð RIKK er einnig langt kominn og er stefnt að því að það komi út vorið 2024. *Fléttur VII. Hinsegin Ísland í alþjóðlegu samhengi* er þverfaglegt greinasafn þar sem aðferðir femínisma, hinsegin fræða og samtvinnunar er beitt til að varpa ljósi á fjölbreytt valdatengsl þar sem kyn er lykilbreyta. Bókin mun nýtast til kennslu, sem undirstaða fyrir frekari rannsóknir og til að koma á framfæri þekkingu á kynjajafnrétti, samtvinnun, hinsegin málefnum og stöðu hinsegin fólks á Íslandi í alþjóðlegu samhengi. Með því að helga sjöunda hefti *Fléttu* hinsegin fræðum er lögð áhersla á þann femíníska slagkraft sem felst í hinsegin rannsóknum og hvernig hinsegin fræði byggja á grunni femínískra fræða. Hinsegin fræði og femínismi eru óaðskiljanlegar fræðigreinar sem báðar og hver með sínum hætti setja fram gagnrýna greiningu á kynjatvíhyggjukerfinu. Ritstjórar eru Ásta Kristín Benediktsdóttir og Elín Björk Jóhannsdóttir.

Hádegisfyrirlestraraðir

Hádegisfyrirlestraraðir stofnunarinnar verða með hefðbundnu sniði áfram, á vormisseri 2024 verður fyrirlestraröðin tileinkuð samtvinnun og á haustmisseri verður sjónum beint að stéttarskiptingu.

Evrópskt samstarfsverkefni um heimilislausar konur

Unnið er að evrópskri samstarfsúmsókn um heimilislausar konur og ofbeldi þar sem rýnt verður í þjónustu við þennan hóp og leitast eftir leiðum til að bæta hana. RIKK mun leiða verkefnið en það er unnið í samstarfi við Rótina og erlenda samstarfsaðila. Verkefnið verður

sömu leiðis unnið í samráði við Reykjavíkurborg þannig að niðurstöður þess nýtist við stefnumótun.

Kortlagning á stöðu og réttindum hinsegin fólks á Íslandi

RIKK vinnur að rannsókn á stöðu og réttindum hinsegin fólks á Íslandi fyrir forsætisráðuneytið. Markmið rannsóknarinnar er að kortleggja stöðu og réttindi hinsegin fólks á Ísland til að hægt verði að útfæra frekari aðgerðir til hagsbóta fyrir hinsegin fólk. Í rannsókninni verður lögð áhersla á hið félagslega, líðan og aðstæður hinsegin fólks.

7. Stjórn RIKK

Þann 30. desember 2020 var skipuð ný stjórn RIKK frá 1. janúar 2021 til þriggja ára. Í henni sitja: Hólmfríður Garðarsdóttir, prófessor í Mála- og menningardeild, formaður; Annadís G. Rúdólfssdóttir, dósent við Deilt menntunar og margbreytileika, Jón Ólafsson, prófessor í Íslensku- og menningardeild og Mála- og menningardeild; Kolbeinn Stefánsson, lektor við Félagráðgjafardeild, og Sigrún Ólafsdóttir, prófessor í Félags og mannvísindadeild.